

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NATIONAL
SENIOR CERTIFICATE**

KREITI YA 12

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE (FAL)

LEPHEPHE LA BORARO (P3)

FEBRUARY/MARCH 2009

MEPUTSO: 100

NAKO: 2½ diiri

Palomoka ya matlakala a dipotšišo ke 4.

DITAELO LE TSHEDIMOŠO

1. Lephephe le le arotšwe ka dikarolo tše THARO, e lego ya A, ya B le ya C.
KAROLO YA A: Ditaodišo (50)
KAROLO YA B: Ditšweletšwa tša tirišano tše telele (30)
KAROLO YA C: Ditšweletšwa tša tirišano tše kopana (20)
2. Bala dipotšišo ka tlhokomelo gore o se hlhlathe.
3. Araba potšišo e TEE fela karolong ye nngwe le ye nngwe.
4. Thoma potšišo ye NNGWE le ye NNGWE letlakaleng la YONA.
5. Ngwala ka bothakga le mongwalo wa go balega.
6. Taodišo e rulaganywe ka lenaneo la go swana le mmepe wa monagano goba lenaneo leo le ka go thušago go rulaganya. O tla fiwa meputso ya go rulaganya le palobohlatse.
7. Hlokomela morero le sebopego sa sengwalwa se sengwe le se sengwe go ya ka go fapana ga dinyakwa tša sona.
8. Dingwalwa ka moka di ngwalwe ka Sepedi.

KAROLO YA A: DITAODIŠO**POTŠIŠO 1**

Kgetha e TEE ya dihlogo tše di latelago gomme o ngwale taodišo ya botelele bja mantšu ao e ka bago a 250 go iša go a 300.

1.1 Basadi lefaseng la mešomo. [50]

GOBA

1.2 Bafsa ba kgopiša batho ba bagolo ka maitshwaro ao a sa amogelegego. [50]

GOBA

1.3 Tikologo ya geno e hlasetšwe ke meetsefula morago ga dipula tša matlakadibe. Hlaloša dikgato tšeo di tšerwego go lokiša tshenyagalelo le go bušetša bophelo sekeng. [50]

GOBA

1.4 Bokamoso ke bja bafsa ba lehono. [50]

GOBA

1.5 Ngwala kanegelo yeo e felelago ka mantšu a, "mohlomongwe nako ye e tlogo nka se be le mahlatse ka tsela ye ...". [50]

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 50

KAROLO YA B: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE TELELE**POTŠIŠO 2**

Araba potšišo e TEE go tše nne tše di latelago. Botelele bja karabo ya gago e be mantšu a 120 go iša go a 150 (diteng fela).

2.1 Ngwala poledišano gare ga gago le mogwera wa gago mabapi le dithuto tša tlaleletšo tšeo le bego le di tsenetše matsatši a maikhutšo ka moka, eupša mafelelong di se tša le hola ka selo. [30]

GOBA

2.2 Yo mongwe wa baithuti ba mphato wa marematlou o rakilwe sekolong ka ge a hlapaotše yo mongwe wa barutiši. Bjalo ka moetapele wa baithuti, ngwalela hlogo ya sekolo **lengwalo** o mo kgopelele tshwarelo le go lebeledišiša molato gore a amogelwe gape. [30]

GOBA

- 2.3 O be o tsenetše polelotherišano ya mošomo wa nakwana wa go bala batho motseng wa geno. Re alele diteng tša **polelotherišano** yeo. [30]

GOBA

- 2.4 Dikotsi tša mebileng ke tlhobaboroko nageng ya gešo. Ngwala taodišwana (athikele) ya kgatišobaka o tšweletše maikutlo a gago mabapi le dikotsi tša mebileng tšeo di hlolwago ke baotledi ba go hloka mangwalo a maleba, ba go otlela ba le ka tlase ga kgatelelo ya dinotagi le tirišo ya sellathekeng/selefounu nakong ya ge ba otlela. [30]

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 30

KAROLO YA C: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO/TSEBIŠO/MELAETŠA

POTŠIŠO 3

Araba potšišo e TEE go tše tharo tše di latelago. Botelele bja karabo ya gago e be mantšu a 80 go iša go a 100.

- 3.1 Ngwala ka gare ga **pukutšatši** ditiragalo tša letšatši, o tšweletše maikutlo a gago ka se sengwe seo se diragetšego ka dinako tša matšatši a maikhutšo a dikolo. [20]

GOBA

- 3.2 Hlama **taletšo** yeo o memago baithuti ba sekolo sa geno go tla go keteka le go laetša bokgabo bja setšo ka Letšatši la Bohwa. Ngwala dintlha ka moka taletšong, o se lebale go laetša mokgwa wa go apra. [20]

GOBA

- 3.3 Hlama **papatšo** yeo go yona o rekišago setšweletšwa sa gago. Se lebale go šomiša dinyakwa tša maleba tša papatšo. [20]

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 20

PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 100